Diagram Różnych Form Imienia Bożego

Biblia Hebrajska 𐤉𐤄𐤅𐤄 𐤉𐤄𐤅𐤄 𐤉𐤄𐤅𐤄 יהוה יהוה - Tetragram pisany pismem hebrajskim. **Masoreci** (VI – X wiek n.e.) - יְהוָה - żydowscy kopiści opracowali znaki samogłoskowe pisma hebrajskiego, zapisywali imię jako (**Jehwah**, **Jehwih**, **Jehowa**); według najstarszego pełnego rękopisu Biblii hebrajskiej z 1008 roku n.e., tzw. **Kodeks Leningradzki**).

Septuaginta (II wiek p.n.e.) 𐤉𐤄𐤅𐤄 - przepisane hebrajskimi literami lub **IAO** (imię Boże pisane greckimi literami). **Pięcioksiąg samarytański** (IV–II wiek p.n.e.) – transliteracja tekstu hebrajskiego na alfabet samarytański. Imię Boże **Jabe**, **Jabai** lub **Jahe**. samarytański

Jevo (Sanchuniathon), **Jao** lub **Jaho** (Orygenes -185-254, Diodor Sycylijczyk, Macrobius, Klemens Aleksandryjski -150-215, Hieronim – 347-420), **Jabe**, **Jabai** lub **Jahe** (Epifaniusz – IV/V w., Teodoret – 393-466), **Jaoth** (Ireneusz z Lyonu – 200 r.), **Jehieh** (Jakub z Efezu). Ludwig Cappel czytał je **Javoh**; Drusius – **Jahve**; Hottinger – **Jehva**; Mercerus – **Jehovah**; Castelio – **Jovah**; a le Clerk (1577-1638) **Jawoh** lub **Javoh**. **IEUE** lub **IEVE** (Petrus Alfonsi 1106 r. po Chr.), **IEUE** (Joachin z Fiory – 1184 r.), **IEUE** (Innocenty III – 1200 r.).

Raymundas Martini (1270 r.) **Yohoua**, (później w przedruku – **Jehowa**), Victor Porchet (1303) **Iohouah**, **Iohoua**, **Ihouah**. Kardynał Mikołaj z Kusy (1428 r.) **Iehoua**. Petrus Galatiuus (1518 r.) spowiednik papieża Piusa X – **Iehoua**.

Marcin Luter (w kazaniu – 1526 r.) **Jehowa**; Jan Kalwin (1509 – 1564, w komentarzach do Biblii) **Jehowa**; Michał Serwet (1511 – 1533) **Iehoua**; William Tyndale (1530 r. w Księdze Wyjścia 6:3) **Iehovah** (należy czytać **Jehovah**). Johannes Eck (1537 r. w przepisie do księgi Wyjścia 6:3) **Jehowa**. **Polska**: Szymon Budny (1562 r. – Katechizm Nieświeski) **Jehowa**, **Jowa**; w Biblii Nieświeskiej (1572 r.) **Jehowa**. Biblia Brzeska – 1563 r. (2 Mojżeszowa 6:3) – **Jehowa**; Biblia Gdańska – 1632 r. (2 Mojżeszowa 6:3) - **Jehowa**. Biblia w Przekładzie Nowego Świata -1997 r. - 7210 razy **Jehowa**. Biblia Brzeska – 2003 r.(transkrypcja współczesna) **Jehowa** (2 Mojżeszowa 6:3).

W wieku **XIX** protestanccy bibliści zaproponowali inne wersje niż Jehowa (**Jahva**, **Jahava**). Zrekonstruowaną transkrypcję **Jahvé**, która zyskała popularność mniej więcej w połowie XX wieku, ustalił protestancki racjonalista H.Ewald. **Polska**: Biblia Tysiąclecia (1965 r., wydanie I) **Jahwe**; Biblia Poznańska -1982 r., zawiera Tom I, II, III; w ST - **Jahwe**; Biblia Warszawsko – Praska -1998 r., ks. bp Kazimierz Romaniuk; ST – **Jahwe**.

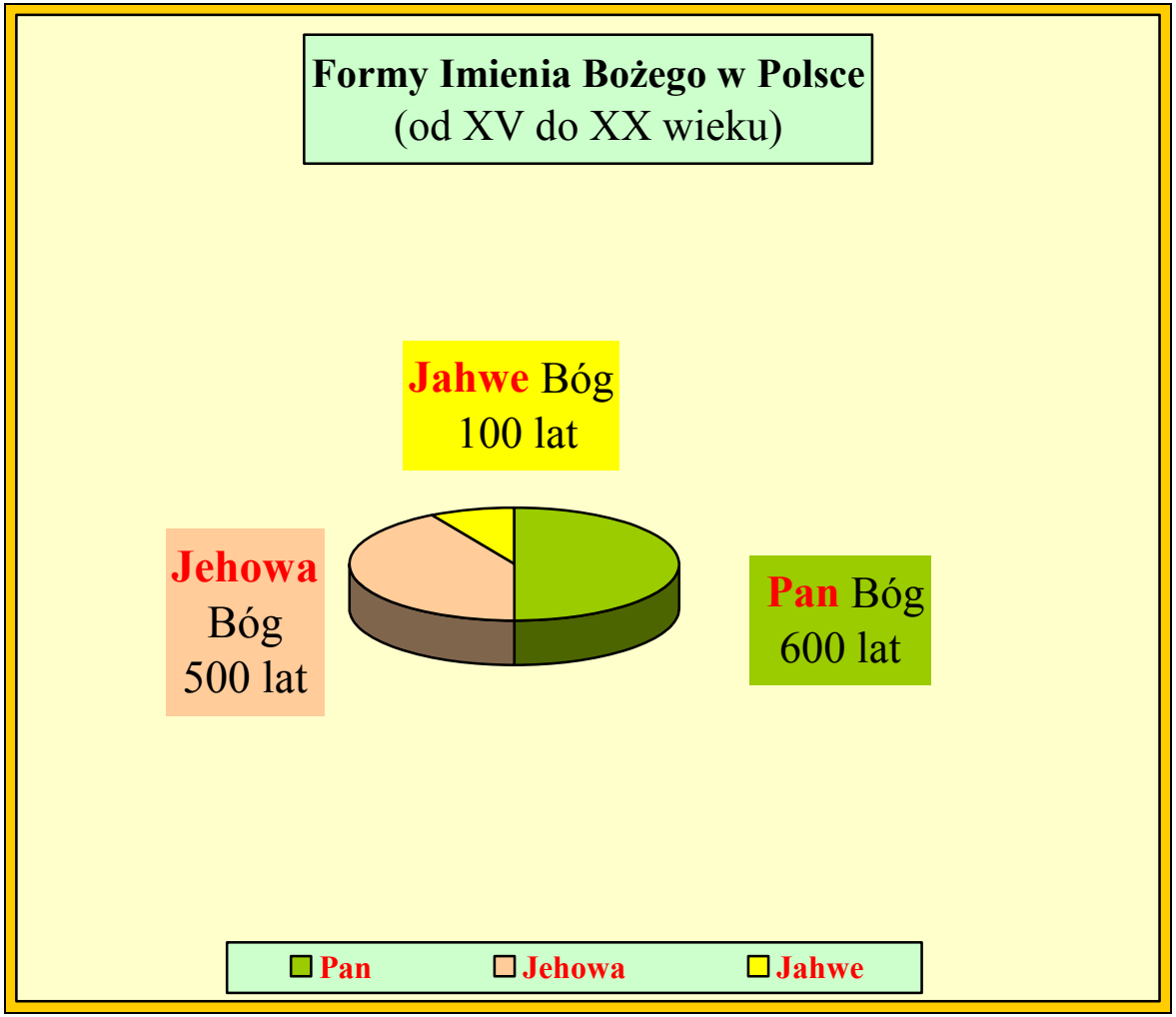

Najstarszym polskim tłumaczeniem całości Starego Testamentu (a być może nawet całego Pisma świętego) jest tzw. **Biblia królowej Zofii**, zwana również **Biblią szaroszpatacką** - od węgierskiego Saros Patak, gdzie zabytek przechowywany był do roku 1939.

Z dwóch tomów rękopisu zachował się jedynie pierwszy, kończący się na *Księdze Hioba*, oraz kilka pojedynczych kart z tomu drugiego. Przekład z łaciny powstał prawdopodobnie na zamówienie czwartej żony Władysława Jagiełły, Zofii, w latach **1453-1461**.

Jest dziełem kilku autorów (m.in. Andrzeja z Jaszowic), którzy posługiwali się w swej pracy wzorcami staroczeskimi. W miejsce Tetragramu występuje „**Pan**" Bóg.

Imię **Jehowa** od roku **1563** w **Biblii Brzeskiej** – 2 Mojżeszowa 6; 3